

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України

Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра суспільних дисциплін

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

„_____” _____ 2016 р.

07-03-37

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Соціологія та політологія»

для студентів за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент»

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Рівне – 2016

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціологія та політологія» для студентів за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент». – Рівне: НУВГП, 2016. – 12 с.

Розробник: Штука І.А., кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільних дисциплін
Протокол № 2 від 14 вересня 2016 р.

Зав. кафедри суспільних дисциплін

14 вересня 2016 року

Ю.П. Олексін

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент»

Протокол № 1 від 15 вересня 2016 р.

Голова методичної комісії

Кожушко Л.Ф.

15 вересня 2016 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	Для напрямку підготовки «Менеджмент»	Нормативна	
Модулів – 1		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		3-й	3-й
		Лекції	
		22 год.	2 год.
		Семінарські	
	22 год.	10 год.	
	Самостійна робота		
	76 год.	108 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 СРС – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю	
		залік	залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання - 20 % до 80 %;
для заочної форми - 10 % до 90 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Соціологія та політологія» – поєднання двох навчальних дисциплін з метою формування цілісної, логічної, послідовної системи знань про суспільство та політику як суспільне явище і соціальний феномен. Оволодіння майбутніми фахівцями знаннями основ соціології та політології є необхідною складовою їх загально-професійної освіти.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Соціологія та

політологія» – оволодіти основними поняттями та категоріями соціології, політичної науки на рівні відтворення і тлумачення для практичного застосування і втілення в процесі майбутньої професійної діяльності; усвідомити сутність політичних явищ і процесів, соціальної структури суспільства, сутністю соціального життя.

Курс «Соціологія та політологія» наділяє особу знаннями та навичками необхідними для успішної самореалізації особи в системі політичних та соціальних відносин і хоча і не гарантує виховання моральних якостей які творять з індивіда громадянина, втім, опосередковано, сприяє і цьому.

Згідно з вимогами державних стандартів щодо вищої освіти, студент, вивчаючи дисципліну «Соціологія та політологія», повинен

знати:

- історію розвитку соціології та політичної науки та становлення їх як навчальних дисциплін;
- зміст взаємодії політики з іншими сфера суспільного життя та з науковими дисциплінами;
- сутність, ознаки, основні критерії класифікації політичної влади;
- принципи розвитку та функціонування політичних систем світу;
- особливості становлення та модернізації політичної системи сучасної України;
- орієнтуватися у різного типу політичних режимів, визначати їхні параметри та ознаки;
- становлення багатопартійності та основи виборчих систем;
- отримати чітке уявлення про суспільство, його структуру, місце і роль людини в ньому;
- основні принципи побудови програми соціологічного дослідження;

уміти:

- володіти основними категоріями політичних знань та застосовувати їх при виконанні теоретичних і практичних завдань;
- працювати із літературою, оволодіння мистецтвом викладу думки, розвивають навички самостійного дослідження;
- розглядати класифікацію суб'єктів політики, що дозволить окреслити місце і роль того чи іншого суб'єкта політики та його готовність і можливість впливати на політичні процеси;
- засвоїти методологію вивчення діяльності і розвитку політичних систем і політичних процесів;
- вміти орієнтуватися в основних світових політичних школах, концепціях і напрямках розвитку політології, мати уявлення про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів;
- формувати і відстоювати власну політичну позицію, чітко усвідомлювати свої громадянські права, свободи і обов'язки, аргументовано відстоювати принципи демократії, правової держави, громадянського суспільства;
- пояснити, що таке особистість, характеризувати основні фактори, які формують особистість у процесі соціалізації;

– визначити поняття соціального статусу та соціальної ролі індивіда, мати уявлення про процес рольового конфлікту;
– описати механізм соціальних відхилень, девіантної поведінки та соціального контролю.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Політологія як соціальне явище

Тема 1. Політологія як система знань про науку

Зміст, структура, суб'єкти та основні функції політики. Взаємодія політики з іншими сферами суспільного буття. Політологія як наука та навчальна дисципліна. Об'єкт, предмет, методи, категорії політології. Основні функції політології. Взаємозв'язок політології з іншими науками. Класифікація політики.

Політичний менеджмент та його основні концепції. Функції політичного менеджменту. Сутність політичного менеджменту. Політолог-менеджер.

Тема 2. Політична влада: сутність, види, ресурси

Сутність та види влади: політична, економічна, соціальна, патріархальна. Характеристика політичної влади. Ознаки та особливості політичної влади. Форми влади. Ресурси влади та їх класифікація. Поняття й ознаки легітимності влади. Типи легітимності влади. Способи легітимації влади в сучасній Україні.

Влада і лідерство в менеджменті. Співвідношення лідерства і менеджменту. Форми влади керівника.

Тема 3. Політична система суспільства. Політичні режими

Поняття, структура та механізми функціонування політичної системи суспільства. Підходи до моделювання політичних систем. Основні типології політичних систем. Політична система України.

Поняття та структура політичного режиму. Типологія політичних режимів. Тоталітаризм як політичний режим. Авторитаризм як політичний режим. Демократичний політичний режим. Демократія в політичному житті сучасного суспільства. Переваги існування громадянського суспільства в державі. Соціальна демократія.

Форми і методи прийняття політичних рішень: авторитарний, демократичний.

Тема 4. Держава в політичній системі суспільства

Держава – головний інститут політичної системи. Суть, ознаки, функції та форми держави. Історичні типи держави. Основні концепції походження держави. Форми держави. Державне правління, державний устрій, державний режим. Монархії та республіки.

Організація державної влади в Україні. Суть та основні ознаки правової держави. Громадянське суспільство. Структура громадянського суспільства. Перспективи формування правової держави в Україні.

Соціальна держава і соціальний менеджмент.

Тема 5. Політичні партії. Вибори та виборчі системи

Сутність, генеза і функції політичних партій. Етапи історичного розвитку партій. Типологія політичних партій: однопартійні, багатопартійні. Поняття партійної системи. Типи партійних систем. Роль партійної системи в функціонуванні політичної влади.

Основні типи виборчих систем: пропорційна, мажоритарна, змішана. Взаємозв'язок форм правління, партійних і виборчих систем.

Партійна і виборча система в Україні. Політичні партії України.

Тема 6. Громадсько-політичні об'єднання

Поняття, права та функції громадських об'єднань. Класифікація громадських об'єднань. Поняття і функції груп інтересів. Лобіювання. Типологія груп інтересів. Політичне представництво груп інтересів.

Громадські рухи та організації в Україні. Історія творення громадських рухів та в Україні. Молодіжний рух в сучасній Україні. Громадські рухи сучасної України.

Змістовий модуль 2. Спеціальні та галузеві теорії соціології

Тема 7. Соціологія як наука

Об'єкт і предмет вивчення соціології. Соціальна спільність, соціальний інститут та соціальна організація. Структура соціології. Категорії, методи соціології. Основні закони та функції соціологічної науки. Мікро- та мікросоціологія. Місце соціології в системі суспільних наук.

Предмет і становлення соціології управління: відмінність і взаємозв'язок предметів дослідження.

Соціологія менеджменту. Виникнення і розвиток соціології менеджменту. Технологія та механізми процесу соціального управління.

Тема 8. Соціальна структура суспільства

Поняття соціальної структури суспільства та її основні елементи. Соціально-класова структура суспільства, тенденції змін у пострадянському періоді. Соціально-етнічна структура суспільства. Соціально-демографічна структура суспільства. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність.

Динаміка соціальної структури українського суспільства періоду реформи 90-х років. Сучасна картина соціальної структури українського суспільства.

Менеджмент та соціологія праці. Управління як соціальний процес. Види управління суспільством. Соціологія управління організаціями.

Тема 9. Соціологія молоді та сім'ї

Соціологія молоді як спеціальна соціологічна теорія. Соціологія молоді як складова державної молодіжної політики. Основні поняття і категорії соціології молоді. Сутність молоді та її основна соціальна якість. Соціальні характеристики молоді, її особливості та специфічні риси. Молодіжні проблеми та їх зміст. Місце молоді в соціальній структурі суспільства.

Державна молодіжна політика в Україні: складові та напрямки.

Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Специфіка соціологічного вивчення сім'ї. основні категорії соціологічного дослідження сім'ї, умови життя, структура шлюбу (нуклеарна і розширена сім'я; моногамія і полігамія; патріархальні а матріархальні родини тощо). Соціальні та індивідуальні функції сім'ї. Основні підходи до вивчення сім'ї в соціологічній думці: структурно-функціоналістський, інтеракціоністський, інституціональний тощо. Сучасна сім'я в Україні: стан, тенденції розвитку, перспективи.

Особливості використання менеджменту в реалізації молодіжної політики.

Тема 10. Етносоціологія і соціологія нації

Етносоціологія та предмет її дослідження. Зародження і розвиток етносоціологія у світовій та вітчизняній соціологічній думці. Методологічні підходи до вивчення етнічних спільнот. Проблема нації в працях вітчизняних та зарубіжних соціологів. Основні концептуальні схеми соціології нації. Поняття національного відродження та його місце в соціології нації. Етносоціальний розвиток сучасної України: стан, проблеми, перспективи.

Тема 11. Методика та техніка соціологічних досліджень

Підготовка до проведення конкретно-соціологічного дослідження та його етапи. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження. Розрахунок і обґрунтування вибірки. Основні методи конкретно-соціологічного дослідження. Основні комп'ютерні програми обробки первинної соціологічної інформації. Стратегічний і робочий плани конкретно-соціологічного досліджень.

Особливості проведення соціологічного дослідження в менеджменті. Методи моніторингових досліджень в управлінні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем змістових модулів	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	л	с	сп	Усього	л	с	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Політологія як соціальне явище								
Тема 1. Політологія як система знань про науку	10	2	2	6	12		2	10
Тема 2. Політична влада: сутність, види, ресурси	12	2	2	8	10	2		8
Тема 3. Політична система	10	2	2	6	10			10

суспільства. Політичні режими								
Тема 4. Держава в політичній системі суспільства	10	2	2	6	10		2	8
Тема 5. Політичні партії. Вибори та виборчі системи	12	2	2	8	12		2	10
Тема 6. Громадсько-політичні об'єднання	10	2	2	6	8			8
Разом – зм. м. 1	64	12	12	40	62	2	6	54
Змістовий модуль 2. Спеціальні та галузеві теорії соціологія								
Тема 7. Соціологія як наука	10	2	2	6	10			10
Тема 8. Соціальна структура суспільства	12	2	2	8	12		2	10
Тема 9. Соціологія молоді та сім'ї	10	2	2	6	10			10
Тема 10. Етносоціологія і соціологія нації	12	2	2	8	12			12
Тема 11. Методика та техніка соціологічних досліджень	12	2	2	8	14		2	12
Разом – зм. м. 2	56	10	10	36	58	4		54
Усього годин	120	22	22	76	120	2	10	108

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Політологія як система знань про науку	2	2
2	Політична влада: сутність, види, ресурси	2	-
3	Політична система суспільства. Політичні режими	2	-
4	Держава в політичній системі суспільства	2	2
5	Політичні партії. Вибори та виборчі системи	2	2
6	Громадсько-політичні об'єднання	2	-
7	Соціологія як наука	2	-
8	Соціальна структура суспільства	2	2
9	Соціологія молоді та сім'ї	2	-
10	Етносоціологія і соціологія нації	2	-
11	Методика та техніка соціологічних досліджень	2	2
	Разом	22	10

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
	Є		
1.	Політологія як система знань про науку	6	10
2.	Політична влада: сутність, види, ресурси	8	8
3.	Політична система суспільства. Політичні режими	6	10
4.	Держава в політичній системі суспільства	6	8
5.	Політичні партії. Вибори та виборчі системи	8	10
6.	Громадсько-політичні об'єднання	6	8
7.	Соціологія як наука	6	10
8.	Соціальна структура суспільства	8	10
9.	Соціологія молоді та сім'ї	6	10
10.	Етносоціологія і соціологія нації	8	12
11.	Методика та техніка соціологічних досліджень	8	12
	Разом	76	108

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Соціологія та політологія» використовуються пояснювально-ілюстративні методи з використанням мультимедійних презентацій та проблемні методи навчання із застосуванням:

- розв'язання проблемних завдань;
- виконання індивідуальних психологічних досліджень;
- тестових завдань;
- прийомів рольової гри;
- доповідей та повідомлень;
- активізації самостійного вивчення студентами літератури;
- навчальних дискусій.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% – завдання не виконано;
 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.
2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):
- 0% – завдання не виконано;
 40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;
 60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;
 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;
 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль № 1						Змістовий модуль № 2					100
60						40					
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	T.11	
10	10	10	10	10	10	8	8	8	8	8	

T1, T2... T10

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для заліку
90–100	Зараховано
82–89	
74–81	
64–73	

60–63	
35–59	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Соціологія та політологія» включає:

1. 07-03-11 Методичні вказівки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Політологія» для студентів за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент» денної форми навчання / І. А. Штука – Рівне : НУВГП, 2015. – 25 с.
2. Конспект лекцій на паперових носіях.
3. Конспект лекцій на електронних носіях.
4. Нормативні документи Міністерства освіти і науки України
5. Мультимедійні презентації до тем дисципліни «Соціологія та політологія»
6. Роздавальний матеріал до семінарських занять.

11. Рекомендована література

Базова

1. Давидович С. Політологія. Навч. Посібник / С. Давидович, А.Сталовєрова, Г.Ткаченко, Я.Цецик, А.Циганчук, Т.Шевчук. – Рівне: НУВГП, 2014. – 218 с.
2. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І.Вдовичин, Л.Угрин, Г.Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н.Хоми. – Львів : «Новий світ», 2015. – 492 с.
3. Політологія. Навчально-методичний комплекс: підручник / За ред. Ф. Кирилюка. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 680 с.
4. Соціологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ за заг. ред. В.І. Докаша. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 360 с.
5. Юрій М. Основи політології / М. Юрій. – К.: Кондор, 2009.
6. Яремчук С.С. Соціологія / С. С. Яремчук. – Чернівці: Рута, 2007. – 160 с.

Допоміжна

1. Болотіна Є. В. Соціологія: Навч. посіб./ Є.В.Болтіна. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 128 с.
2. Влада, суспільство, громадянин: проблеми взаємодії в сучасній Україні [Текст]: аналіт. доп. / [Андрійчук Т. С. та ін.; за ред. О. М. Майбороди]; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. – 63 с.
3. Власова М. Л. Социологические методы в маркетинговых исследованиях. / М. Л. Власова. – М.: ГУ ВШЭ, 2006. – 710 с.
4. Волянчук О. Суспільна пам'ять і політика: мистецтво можливого [Текст] :

- монографія / Ольга Волянчук ; Укр. ін-т нац. пам'яті. – К. : Пріоритети, 2013. – 169 с.
5. Гелнер Е. Нації та націоналізм /Пер. з англ. Г. Касьянов. – К.: Таксон, 2008. – 300 с.
6. Держава і громадянське суспільство в Україні: пошук концепції співпраці [Текст]: аналіт. доп. / [Балабан Р. В. та ін.; за ред. О. М. Майбороди]; Нац. акад. наук України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2013. – 371 с.
7. Дудчак А. «Демократическая» война как механизм ненасильственного передела мировых ресурсов [Текст]: [монографія] / Александр Дудчак, Александр Маначинский.– К.: Золотые Ворота, 2011. – 292 с.
8. Идеологические парадигмы современности [Текст]: монографія / Е. Н. Сулима, М. А. Шепелев ; Днепрпетр. нац. ун-т им. Олеся Гончара. – Д. : Изд-во ДНУ, 2012. – 711 с.
9. Івченко О. Людина в структурі громадянського суспільства: філософія ідентичності [Текст] / Івченко О. Г. ; Нац. пед. Ун-т ім. М. П. Драгоманова. – 2-ге вид. – К. : Знання України, 2013. – 379 с.
10. Кохан Г. Явище політичної корупції: теоретико-методологічний аналіз [Текст] : монографія / Г. В. Кохан; Нац. ін-т стратег. дослідж. – К. : НІСД, 2013. – 230 с.
11. Українська політична нація: проблеми становлення [Текст]: зб. наук. ст. / [за ред. М. М. Розумного (заг. ред.), М. Т. Степика, В. М. Яблонського]; Нац. ін-т стратег. дослідж. – Київ: НІСД, 2012. – 380 с.
12. Міфи щодо європейської інтеграції в офіційному дискурсі ЄС [Текст] : аналіт. доп. / А. В. Баровська; Нац. ін-т стратег. дослідж. – К.: НІСД, 2013. – 71 с.
13. Політико-ідеологічний процес в українському суспільстві в умовах модернізації: порівняльний аналіз [Текст]: монографія / [Ф. М. Рудич та ін. ; за заг. ред. Ф. М. Рудича] ; Нац. акад. наук України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2013. – 445 с.
14. Романюк А., Шведа Ю. Партії та електоральна політика. – Львів: Астролябія, 2005. – 366 с.
15. Рудакевич О. Політична культура національних спільнот: теорія та методологія дослідження [Текст] : монографія / Олег Рудакевич ; Терноп. нац. екон. ун-т. – Т. : ТНЕУ, 2013. – 350 с.
16. Трансформаційні процеси у країнах Вишеградської групи та Україні: порівняльний аналіз [Текст] / [В. Білчик та ін.] ; за ред. проф. Г.М. Перепелиці ; Foreign policy research inst. – К. : Стилос, 2013. – 301 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
2. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/ru>.
3. Державний комітет статистики України / [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Національна бібліотека ім. В.І.Вернацького / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6) [Електронний ресурс] / . – Режим доступу: <http://www.libr.rv.ua>.
6. Централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cbs.rv.ua>.
7. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії).
8. Політологія. Навчальний посібник. [Електронний ресурс] / С.Н. Давидович, А.В.Сталовєрова, Г.І. Ткаченко, Я.П. Цецик, А.С. Циганчук, Т.Є. Шевчук. – Рівне: НУВГП, 2014. - 218 с. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2401/1/politologia%20zah.pdf>.
9. 07-03-11 Штука, І. А. (2015) МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ до семінарських занять з навчальної дисципліни «Політологія» для студентів за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент» денної форми навчання. [Методичне забезпечення]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2956/1/07-03-11.pdf>.
10. 036-106 Циганчук, А. С. та Сталовєрова, А. В. та Цецик, Я. П. (2012) Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Політологія» для студентів всіх напрямів підготовки НУВГП заочної форми навчання. [Методичне забезпечення]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/798/1/036-106.pdf>.
11. Соціологія : інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни [Електронний ресурс] / Г. І. Ткаченко, Г. В. Новічков, А. С. Циганчук [та ін.]. – Рівне : НУВГП, 2006. – 224 с. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2206/>.
12. 036-109 Сталовєрова А.В. та Циганчук А. С. та Цецик Я. П. (2012) Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Соціологія» та семінарських занять для студентів технічних напрямів підготовки НУВГП денної форми навчання. [Методичне забезпечення]. – <http://ep3.nuwm.edu.ua/801/>.